

DE HOLLANDSCHE MEESTERS

in de National Gallery te Londen.

DOOR

MAX ROOSES.

THOMAS DE KEYSER.

EEN KOOPMAN MET ZIJN KLERK.

Onder de Hollandsche schilders ken ik er geen, wiens werken mij zoo duidelijk de geschiedenis van zijnen tijd te binnen roepen als Thomas de Keyser. Hij werd geboren in 1596 of '97 en stierf in 1667. Hij doorleefde dus het schoonste gedeelte der gulden eeuw van zijn vaderland. De zware strijd voor het bestaan was uitgestreden toen hij ter wereld kwam, die voor de verovering eener breedere en voornamere plaats onder de zon was begonnen. Van verwerend was de oorlog aanvallend geworden. In 1591 had prins Maurits zijne veroveringstochten in de oostelijke provinciën begonnen; in 1594 had hij Groningen ingenomen en aldus den boord der Noorderzee van de Schelde tot aan de Eems tot Nederlandsch strand gemaakt. En nu gingen onder zijne leiding tot aan het Bestand van 1609 de veldtochten voort om aan Spanje het een of ander stuk van het onverloste grondgebied te ontrukken. Dan kwamen de twaalf jaren van het Bestand, een tijd van vreedzame overwinningen en na deze herbegon tegen Spanje de strijd in raadzaal en oorlogsveld, die uitliep op den Munsterschen vrede, de plechtige bekrachtiging van het sedert lang voldongen feit der onafhankelijkheid. Intusschen had de kleine republiek plaats genomen onder de Mogendheden, hare vertegenwoordigers hadden stem gekregen in het kapittel overal waar er beschikt werd over het lot der Europeesche staten.

Met dien glansrijken vooruitgang op het gebied der staatkunde hield de uitbreiding van zeevaart en handel gelijken tred. Naar alle vier de winden zeilden de vloten uit, schatten en landen buit makende. Was het vaderlandsch grondgebied binnen enge grenzen beperkt, daarnevens lag de grenzelooze zee open voor alle stoutmoedigen, voor alle ondernemenden en die ontbraken er toen niet. Er lag iets heldhaftigs, niet enkel in wat de veldoversten en vlootvoogden uitvoerden, maar ook in wat de aanvoerders van den handel tot stand brachten. Allen te zamen waren zij waardige kinderen van de mannen, die pal stonden tegenover Alva's benden en zijne schepen bestookten op zee.

Amsterdam, dat achterlijk was gebleven in den Geuzenstrijd, trad nu flink vooruit; had het zich lauw getoond in den zaaitijd, nu de oogsttijd aanbrak